

שינוי דפוסי ההצבעה בארה"ב מסמן טובות לישראל

10.11.2024 | ד"ר עדי שורץ written by
התחזית הדמוקרטית התבדתה וחצי מההיספאנים הצביעו לטראמפ [?] המשמעות עבור ישראל עצומה.

גישתו של טראמפ תקצר את הזמן להשגת כל מטרות המלחמה

10.11.2024 | מאיר בן שבת written by
טראמפ שואף לסיום מהיר של המלחמה, אך גם לתוצאות מובהקות נגד איראן ושלוחיה [?] ואת זאת יודעים גם בטהרן ובביירות, בצנעא ובעזה [?] הם מבינים כי שאיפתו של הנשיא הנבחר לא מנותקת ממצב הסיום שאליו יבקש לחתור.

ביידן יהלום בישראל אחרי הבחירות לנשיאות

10.11.2024 | דוד מ' וינברג written by
בימי הברווז הצולע שלו, ממשל ביידן-האריס צפוי לפעול לפי הדחפים ה"פרוגרסיביים" ביותר שלו, להלום בישראל "החצופה" ולהתרחק מתמיכה במלחמות ישראל.

מפנה אפשרי במדיניות ארה"ב כלפי ישראל

10.11.2024 | זכי שלום written by

חיסול נסראללה וצמרת הפיקוד בחיזבאללה יוצרים בסיס למפנה במדיניות הממשל כלפי ישראל כפי שהתגבשה בעקבות אירועי ה-7 באוקטובר 2023.

הבלתי מעורבת

10.11.2024 | דוד מ' וינברג written by

אחרי כל פעולה צבאית בולטת שישראל מבצעת באחת מן הזירות, ממהרת ארצות הברית לצאת בהבהרה כי היא אינה מעורבת, ובה בעת חותרת לשקט ולהסדר עם איראן. בכך ממשיך בידן-האריס אינו מגבה את ישראל בעימות נגד איראן ושלוחיה.

נפל דבר בארצות הברית

10.11.2024 | זכי שלום written by

אלן דרשוויץ מבכה את לכתה של אמריקה הישנה והטובה וחווה תהליכים מדאיגים למדינת ישראל, תהליכים שישנו מן היסוד את יחסה לישראל לרעה.

אחריות מלאה

10.11.2024 | דוד מ' וינברג written by

לאחר שפעילה אנטי-ישראלית אמריקאית-טורקית, איסנור אזגי אייגי, נורתה בטעות על ידי כוחות צה"ל במהלך עימות בצפון השומרון ביום שישי שעבר, וושינגטון זעמה, רעמה ואיימה על

הנשיא ג'ו ביידן "זעם". הוא כינה את מותה של אייגי "בלתי מקובל בעליל". הוא דרש מישראל "אחריות מלאה" (full accountability) ו"גישה מתמשכת" (continued access) לחקירת נסיבות הירי (רמז עבה לכך שארה"ב אינה סומכת על חקירות צה"ל).

ביידן המשיך וגינה את "האלימות המתמשכת בגדה המערבית על ידי מתנחלים ישראלים קיצוניים" ² האשמה שקרית שהפכה לקו הסטנדרטי בהלקאות של וושינגטון את ישראל. ואז הגיעה הצהרת השקילות (האי)מוסרית הקדושה: "אמשיך לתמוך במדיניות המחזיקה את כל הקיצונים ² ישראלים ופלסטינים כאחד ² אחראים להצתת אלימות ולהיותם מכשול לשלום".

שר ההגנה לוי אודוסטין הרחיב את דרישת ארה"ב ל"אחריות" מישראל בהתעקשות כי "המוות הבלתי מוצדק ושנגרם ללא התגרות" מוכיח שישראל צריכה לבחון מחדש באופן מוחלט את כללי הפעילות של צה"ל ביו"ש. מזכיר המדינה אנתוני בלינקן הרחיב על כך בהתפרצות כי הצבא הישראלי זקוק ל"שינוי יסודי" וחייב לבצע "שינויים יסודיים" בכללי השימוש באש חיה.

בהתעלם מתקרית אייגי וזעמה המוטעה של וושינגטון, יש לתהות היכן היה הזעם האמריקאי לאחר שחמאס הוציא להורג בכוונה תחילה שישה בני ערובה ישראלים (כולל אזרח אמריקאי) באחת ממנהרות הטרור של חמאס, שבוע קודם לכן.

ארה"ב וכל האנשים ההגונים בעולם גינו כמובן את הרציחות של חמאס. ממשל ביידן-האריס "כאב" את הרציחות (לא זעם), ופטפט משהו על כך ש"מנהיגי חמאס ישלמו על פשעים אלה". אבל לאמירות אלו לא צורפו שום צעדים נגד חמאס ותומכיו האזוריים; שום דבר מוחשי שיטיל "אחריות מלאה" על חמאס.

במקום זאת, ההוצאה להורג של בני הערובה הישראלים על ידי חמאס לוותה בלחץ על ישראל לעשות ויתורים לחמאס, ובעצם להודות בתבוסה לחמאס. הנשיא ביידן ניגש למיקרופון והאשים את ראש הממשלה הישראלי בנימין נתניהו בכך ש"אינו עושה מספיק" כדי להבטיח עסקת בני ערובה.

אחריות מלאה מחמאס הייתה יכולה לכלול את הפעולות הבאות:

* אספקה ללא היסוס של נשק רב יותר וטוב יותר לישראל כדי למחות את חמאס, במקום להתייגר על מותם של תומכי חמאס ולהטיף על הגבלות האש. זה יכול היה לכלול גם לחץ על מנהיגים בריטים וקנדיים לסגת מהאמברגואים שלהם על משלוחי נשק לישראל.

* חשיבה מחדש על "הרכבת ההומניטרית" לעזה הכוללת כמויות עצומות של דלק ומזון, שכולם יודעים שנחטפו על ידי חמאס כדי לשמר את יכולות השלטון שלו. מה דעתכם על צמצום כמה משאיות דלק וקמח לחמאס בכל פעם שחמאס אפילו מאיים לענות או להוציא להורג בן ערובה

על פי אהוד יערי מערוץ 12, חמאס הרוויח מעל חצי מיליארד דולר על ידי תפיסה ומכירה לעזתים של כמעט כל משאית אספקה שנשלחה לעזה במהלך השנה האחרונה.

זה מאפשר לחמאס לגייס, לחדש ולשלם לגדודים, וזה מאריך את המלחמה בכל דרך: מאריך את סבלם של העזתים שחמאס ממשיך לנצלם כמגינים אנושיים, מאריך את הסבל של הקהילות הישראליות ההרוסות והעקורות בדרום ישראל, מאריך את המחיר הכואב שמשלמים חיילי צה"ל בשדה הקרב, ומאריך את עינוי בני הערובה.

אבל ממשל ביידן ממשיך לעמוד על כך שיש לתת לחמאס חמצן כדי להתמיד בשהייה מתחת לאדמה עם החטופים ולהקשיח את עמדתו לגבי שחרור בני ערובה, במקום להיות מאולץ לצאת אל פני השטח ולהיכנע.

ואז בנוסף הממשל מטיל באופן מקומם סנקציות על ארגוני מחאה אזרחיים ישראלים הקוראים לשינוי במדיניות "אספקה הומניטרית" מטורפת זו, מדיניות סיוע לאויב שאין לה תקדים בדברי ימי המלחמה העולמיים.

"אחריותות מלאה" מחמאס, אמרנו?

* אימוץ מדיניות ענישה נגד חמאס, משהו שפוגע בנקודה הרגישה ביותר שלו: אובדן שטח.

מומחה המשפט הבינלאומי פרופ' יוג'ין קונטורוביץ' הציע לממשל ביידן נוסחה להחזרת בני הערובה וסיום המלחמה במהירות רבה: "על כל יום שחמאס אינו מוסר את בני הערובה, אמריקה תכיר ב-100 דונם של עזה כאזור חיץ ישראלי קבוע. על כל בן ערובה שנרצח, 1,000 דונם. המלחמה הייתה נגמרת תוך ימים".

* כיול מחדש של האובססיה האמריקאית להקמת מדינה פלסטינית מייד, להכפלת המחויבות למה שמכונה "פתרון שתי המדינות" (ראו את הבטחתה של קמלה האריס לעשות זאת במהלך הדיון הנשיאותי השבוע). זאת, למרות העובדה הבלתי ניתנת לערעור שפוטוט ברגע זה על מדינה פלסטינית מהווה ניצחון לטרור של החמאס ועידוד למעשי טבח נוספים.

איך ממשל ביידן-האריס אינו מבין שעצם הדיון על מדינה פלסטינית כעת נותן לחמאס יותר השפעה בפוליטיקה הפלסטינית מכפי שהייתה לו אי פעם, בייחוד ביהודה ושומרון? האם חמאס, או הרשות הפלסטינית הנוכחית שקיבלה את עזה תחת שליטתה ונכשלה, ואינה מסוגלת להתמודד עם חמאס לבד בג'נין ובטולכרם, ואשר מעודדת טרור באמצעות תשלומים והאדרה של מחבלים? הם שותפים מתאימים לשליטה בעזה או להקמת מדינה פלסטינית "מאוחדת"?

ואל תבלבלו את וושינגטון עם עובדות כמו התמיכה של שלושה רבעים מהפלסטינים בגדה המערבית בטבח שביצע חמאס ב-7 באוקטובר, או התמיכה של מושלים ברשות הפלסטינית

בטרור וההשתתפות הפעילה של פתח בגל הטרור המתגבר המאיים כעת להציף את מרכז הארץ!

במקום דחיפה נגד התנועה הלאומית הפלסטינית ההולכת ונעשית רצחנית יותר באופן כללי, אנו מקבלים עוד דברי הבל מסוכנים על ה"דחיפות" של מדינה פלסטינית. במקום פעולה שמטרתה לנקום ולהרתיע באמת את חמאס מלהרים יד נגד בן ערובה שוב, אנו (הם) מקבלים פרסים דיפלומטיים על סרבנות ואלימות פלסטינית.

"אחריותות מלאה" מחמאס, אמרנו?

* לחץ אמריקאי על תומכים ישירים של חמאס להסיר את חסותם מארגון הטרור. הקרן להגנת הדמוקרטיה בוושינגטון (FDD) פרסמה רשימה של תריסר דברים שממשל בידן-האריס צריך לעשות מייד כדי לדרוש מחמאס ומבעלי בריתו "אחריותות מלאה".

זה כולל לחץ על קטאר, טורקיה ולבנון להסגיר מנהיגי חמאס להעמדה לדין. חאלד משעל, למשל, חי חיי מותרות מלכותיים בקטאר, ויושב על הון אישי מוערך של 4 מיליארד דולר. למה? הוא מוגדר רשמית כ"טרוריסט עולמי מסומן במיוחד" על ידי ארה"ב! איפה ה"זעם" האמריקאי על מצב "בלתי מקובל לחלוטין" זה?

אולי הגיע הזמן לאיומים להסיר את מעמדה של קטאר כבעלת ברית עיקרית שאינה חברה בנאט"ו; להעביר נכסים אמריקאים מבסיס האוויר אל-עודיד בקטאר; להטיל סנקציות על פקידים קטאריים; להטיל סנקציות על רשת המדיה אל-ג'זירה הקטארית שהינה פרו-חמאס ואנטי-מערבית באופן קיצוני?

קטאר צריכה להיות מחויבת לסגור את כל המשרדים והפעילויות של חמאס, להקפיא ולהעביר לארה"ב את כל הנכסים הקשורים לחמאס, ולהעביר לארה"ב או לישראל את כל פקידי חמאס שנשארים במדינה. ותוך כדי זה, זה עשוי להכין את הקרקע לכך שקטאר תסלק גם את מנהיגי אל-קאעידה, הטליבאן ודאעש.

מה לגבי סנקציות נגד רשתות חמאס במדינות זרות, כולל דרום אפריקה, שמלבד מתן מקלט לחמאס, עסוקה בהאשמת ישראל בפשעי מלחמה בהאג?

* אולי הגיע הזמן להטלת סנקציות על פקידים טורקים ולבנונים המספקים תמיכה חומרית לחמאס, מה שכולל כמעט את כל השרים הבכירים במדינות אלה? מה לגבי הקפאה והעברה לארה"ב של כל הנכסים הקשורים לחמאס במדינות אלה, כולל הנכסים של איסמעיל הנייה המנוח שדווח כי נמצאים בבנקים טורקיים?

* אולי הגיע הזמן ללחץ אינטנסיבי על מצרים לחתוך לצמיתות את נתיבי האספקה של חמאס מעל ומתחת לגבול מצרים-עזה, ולפתוח את גבולה לסיוע לפליטים פלסטינים? הלחץ צריך לכלול איומים לעכב סכומים משמעותיים של סיוע חוץ אמריקאי ולהטיל סנקציות על פקידים ותאגידים

מצריים האחראים למבצע ההברחה של חמאס; אותו סוג של סנקציות שוויינגטון כל כך שמחה וזריזה להטיל על מתנחלים אלימים לכאורה.

* מה לגבי לחץ כלכלי ופוליטי על סין להפסיק לסבסד את חמאס דרך יבוא נפט מאיראן? (סנקציות נפט אמריקאיות על איראן קיימות, הן פשוט אינן נאכפות על ידי ביידן-האריס). הממשל צריך להתקדם בזיהוי נמלים סיניים המקבלים נפט איראני, כפי שנדרש על ידי חוק SHIP שנחקק לאחרונה, ולהטיל סנקציות משניות על נמלים אלה.

אולי הגיע הזמן למאבק נגד בעלי ברית של חמאס בתוך ארגונים בינלאומיים כמו האו"ם ובית הדין הפלילי הבינלאומי? הבית הלבן צריך לשים בצד את התנגדותו לאיומי סנקציות נגד בית הדין הפלילי הבינלאומי והתובע הראשי שלו, ובמקום זאת להוביל מסע דיפלומטי אגרסיבי שיגרום לתורמים הגדולים ביותר של בית הדין הפלילי הבינלאומי, כמו יפן וגרמניה, לסיים את החקירה הבלתי לגיטימית וחסרת הבסיס של מנהיגים ישראלים (חקירות שגם מסכנות בעתיד מנהיגים אמריקאים). הממשל יכול גם למנף את המימון האמריקאי של התקציב הרגיל של האו"ם וסוכנויות אחרות כדי להילחם בפעילות פרו-חמאסית ואנטי-ישראלית²

בקיצור, במקום לתת מתנות חנם לחמאס תוך לחץ על ישראל, במקום להביע "כאב" כשחמאס מבצע זוועות תוך הבעת "זעם" כשישראל פועלת ללא פשרות כדי למחוץ את אויביה³ הגיע הזמן לדרישות "אחריות מלאה" מארה"ב שיכולות לעזור לישראל לנצח במלחמה.

פורסם באתר ערוץ 7, בתאריך 15.09.2024.

היערכות מוצעת לקראת כניסתו של ממשל חדש לבית הלבן לאחר בחירות נובמבר 2024

written by פרופ' זכי שלום | 10.11.2024
במסלול עימות

ב-5 בנובמבר 2024 אמורות להיערך בחירות לנשיאות ארצות הברית. את המפלגה הדמוקרטית מייצגת קמאלה האריס, סגנית הנשיא בתקופת הנשיאות של ביידן. את המפלגה הרפובליקנית מייצג הנשיא לשעבר דונלד טראמפ. כרגע הסיכויים של שניהם נראים שקולים. לאור העובדה ששני המועמדים הם בעלי ניסיון ארוך בעבודת הבית הלבן נראה לנו שהם יוכלו להיכנס לפעילות אינטנסיבית בסוגיית המזרח התיכון מייד עם היכנסם לתפקיד² לאחר ה-20 בינואר

הנחת היסוד שלי היא שהמלחמה ברצועה הסתיימה, ובצפון הושג הסדר שהחזיר את המפונים בצפון, או לפחות את חלקם, לבתיהם. מול איראן נשמר הסטטוס קוו הקיים. לעומת זאת, שתי הסוגיות המלוות את מדינת ישראל מזה עשורים רבים, ומהוות ציר מרכזי בעיצוב היחסים של מדינת ישראל עם הממשל האמריקני ² הסוגיה הפלסטינית ואיראן ³ ממשיכות להיות על סדר היום של המערכת הבינלאומית בכלל, ושל מדינת ישראל בפרט. ממשלת הימין בראשות נתניהו ממשיכה בכהונתה גם לאחר ינואר 2025.

מנקודת ראותה של מדינת ישראל, האתגר העיקרי העומד בפניה נוכח אפשרות בחירתה של האריס כנשיאה נובע מקרבתה לעמדות פרוגרסיביות. האריס מקורבת לחוגי השמאל הפרוגרסיבי במפלגה הדמוקרטית, ובמידה מסוימת ⁴ גם תלויה בהם. חוגים אלה מחויבים למימוש "החזון הפלסטיני" בגרסתו הרשמית, שבמרכזו עומדת הקמת מדינה פלסטינית בשטחי יהודה ושומרון ורצועת עזה. בהקשר של איראן, חוגים אלה תומכים בעקביות בפעילות מדינית שתוביל להסדר מדיני עם איראן בסוגיית פעילותה הגרעינית. המשמעות המעשית של תמונת מצב זו היא שאיראן תמשיך בפעילותה הגרעינית על בסיס של פרמטרים שימנעו ממנה, כל עוד היא תדבק בהסכם, הצטיידות בנשק גרעיני.

צריך לקחת בחשבון שגם סגן הנשיא, טים ואלץ (Tim Walz), אינו ידוע כאוהד מובהק של ישראל. על כך יש להוסיף את העובדה שגם בבריטניה ובצרפת שולטות הנהגות בעלות מגמות פרוגרסיביות למדי, שאינן מגלות אהדה רבה לישראל. בשלב זה יש לישראל בסיס מוצק למדי של אהדה בקונגרס, אולם גם כאן ייתכן שינוי בחודשים הקרובים. גורם נוסף שישפיע קרוב לוודאי בעוצמה רבה על ממשל האריס יהיה הנשיא לשעבר אובמה. כזכור, תקופת כהונתו התאפיינה בעימותים מתמשכים עם ישראל, בעיקר סביב סוגיית ההתיישבות היהודית ביו"ש.

חשוב להדגיש כבר בשלב זה: בנאומה בוועידת המפלגה הדמוקרטית עשתה האריס מאמץ ניכר להתנער מן הדימוי הפרוגרסיבי והאנטי-ישראלי שדבק בה. ניכר היה בבירור שהיא רוצה להצטייר כמועמדת בעלת עמדות עצמאיות המתכוונות להצעיד את ארצות הברית לעבר עתיד מזהיר על בסיס ערכי היסוד של האומה האמריקנית, בשילוב עם תפיסת עולם פרגמטית ו"שכל ישר" (realistic, practical and has common sense). האם היא תדבק במגמה זו גם לאחר שתיבחר לנשיאה? ימים יגידו. הנשיא אובמה הגיע לארץ במהלך מערכת הבחירות של נובמבר 2008, ביקר בעיר שדרות, נחרד מן הדיווחים על ירי מאסיבי של טילים לעבר העיר, ובתגובה הביע תמיכה חד-משמעית ובלתי מסויגת בזכותה של מדינת ישראל להגן על אזרחיה. קשה לומר שעמדותיו כנשיא תאמו את אלה שהובעו קודם לבחירות.

בכל מקרה אני ממליץ למדינת ישראל להיערך למצב שהנשיאה האריס תאמץ עמדות שאינן נוחות למדינת ישראל, בלשון המעטה. אם יחול שינוי בעמדותיה, והיא תאמץ עמדות נוחות לישראל ⁵ מה טוב. אם תדבק האריס בעמדות פרוגרסיביות ⁶ איני רואה מצב שבו היא תדחק

סוגיות אלה לפינה ותנסה להתעלם מהן בתקווה שהן תפסקנה להיות במרכז סדר היום הפוליטי. אני מניח שהיא תפעל בהקשר זה בדומה לפעילותו של הנשיא אובמה, כלומר מן היום הראשון להיכנסו לתפקיד: מתן ריאיון ראשון בתפקידו כנשיא לעיתון הסעודי אל עראביה; שיחות טלפון ראשוניות עם מנהיגי האזור ושיגור מיידי של שליח לקידום תהליך השלום במזרח התיכון ² ג'ורג' מיטשל. כל זאת על בסיס הקביעה שליוותה את ממשל אובמה לאורך שתי הקדנציות של כהונתו, שהסטטוס קוו אינו יכול להימשך (Israeli-Palestinian status quo unsustainable).

תמונת מצב זו מעמידה את ממשל הנשיאה האריס באורח חד-משמעי במסלול של התנגשות בלתי נמנעת עם ממשלת הימין בראשות נתניהו. ראש הממשלה חוזר ומביע התנגדות עזה לרעיון המדינה הפלסטינית ולהסדר שיאפשר המשך פעילותה הגרעינית של איראן מזה עשרות שנים. עמדה זו קיבלה אשרור בהחלטה של הכנסת נגד הקמת מדינה פלסטינית. אין ספק ששתי הסוגיות שצוינו לעיל תעמודנה במרכז סדר היום המדיני של הממשל מיד עם כניסתו לתפקיד. טוב תעשה אפוא ממשלת ישראל אם תיערך בעוד מועד לקראת מציאות מאתגרת זו.

באשר למועמד הרפובליקני דונאלד טראמפ. מקובל לחשוב שהוא מועמד פרו-ישראלי, וכי עמדותיו תהיינה תואמות במידה רבה את עמדות הימין במדינת ישראל. הערכה זו נכונה במידה רבה, והיא מקבלת גיבוי בהכרעות שלו בארבע השנים שבהן שימש כנשיא: הכרה במעמדה של ירושלים כבירת ישראל והכרה בשטח רמת הגולן כחלק ממדינת ישראל.

יחד עם זאת, יש להדגיש שתי נקודות חשובות:

א. טראמפ מוכר כאדם בלתי צפוי. האם הדבר יכול לקבל ביטוי גם ביחס למדינת ישראל? קשה להניח. אנו סבורים שהאהדה הבסיסית לישראל נטועה עמוק באישיותו ובמורשת התרבותית שלו. אף על פי כן, ההיסטוריה האנושית רצופה מקרים של שינויים מפתיעים בעמדות של מנהיגים, לפיכך אי אפשר לשלול אופציה כזו לחלוטין.

ב. טראמפ כנשיא יהיה בכהונה שנייה. מחויבותו ל"קול היהודי" תהיה פחותה בהרבה מזו שהייתה במהלך הכהונה הראשונה. משמע, הוא יחוש פחות מחויב לפעול למען מדינת ישראל, לפחות מסיבה זו.

ואולם, האתגר הגדול ביותר שיעמוד בפני מדינת ישראל מול טראמפ כנשיא נובע מקשריו הבינלאומיים עם ראשי מעצמות, בעיקר רוסיה וסין. ישראל חייבת לקחת בחשבון שכנשיא יבקש טראמפ לאמץ את מודל מדיניות החוץ שהופעל על ידי הנשיא ניקסון ויועצו לביטחון לאומי, הנרי קיסינג'ר. מתווה זה יתבסס על מאמצים "לסגור דילים" בסוגיות בינלאומיות שונות שנמצאות על סדר היום, ובכללן הסכסוך הישראלי-פלסטיני. כך, למשל, ישראל חייבת לקחת בחשבון דיאלוג אמריקני-רוסי שיאגד תחת אגודה אחת את מלחמתה של רוסיה באוקראינה, מאבקה של ישראל נגד איראן, עתידה של ברית נאט"ו וסוגיות בינלאומיות נוספות שעל הפרק. אם כך יפעל הנשיא טראמפ, קיימת סכנה שאינטרסים לאומיים של מדינת ישראל יוקרבו למען

"הסדרים גלובאליים" כאלה ואחרים.

המתווה המוצע במסגרת נייר מחקר זה מבקש להציע דרכי פעולה שתסייענה למדינת ישראל להתמודד עם קשיים ואתגרים שיציב בפניה הממשל החדש שייבחר בבחירות הקרובות בנובמבר 2024. אבן הפינה של מתווה זה מתבססת על שני צדדים: מצד אחד, ההכרה בעובדה שהיחסים בין מדינת ישראל וארצות הברית לעולם יהיו בנויים על מערכת לא סימטרית. זו מציאות שאינה ניתנת לשינוי מהותי. יחד עם זאת, יש לישראל יכולות אדירות לצמצם למינימום את היקף הא-סימטריות בין שתי המדינות, ולמנוע היווצרות של תמונת מצב היררכית שבו צד אחד (ארצות הברית) מכתוב לצד שני (ישראל) עמדות ודרכי פעולה.

שימור מעמדה של ישראל כ"נכס אסטרטגי" עבור ארצות הברית

ישראל הוגדרה כבר בשנים הראשונות לקיומה כנכס אסטרטגי עבור המערב בכלל, וארצות הברית בפרט. על רקע הישגיה הצבאיים מול מדינות ערב, ובמסגרת המלחמה הקרה שהתנהלה בין ארצות הברית לבין ברית המועצות, ראתה ארצות הברית בישראל מדינה בעלת עוצמה צבאית-טכנולוגית ומדעית שבה היא תוכל להיעזר לצורך הרחבת שליטתה במזרח התיכון. לאורך השנים הוגדרו יחסי ישראל עם ארצות הברית במגוון רחב של מונחים: יחסי ברית; יחסים מיוחדים; יחסים עם בעלת ברית שאינה חברה בנאט"ו ועוד. לישראל יש אינטרס לאומי עליון לשמר את מעמדה כנכס אסטרטגי עבור ארצות הברית. מעמד זה מעניק לה מגוון רחב של "הטבות ונכסים", ומאפשר לה לשמור על יכולת הרתעה והכרעה מול אויביה.

מתקפת החמאס ב-7 באוקטובר 2023 פגעה באורח קשה ביותר במעמדה של ישראל כ"נכס אסטרטגי". הכשל המודיעיני והתפקוד המבצעי הלקוי הותירו סימני שאלה רבים סביב ההצדקה בהמשך הגדרתה כ"נכס אסטרטגי". ישראל נמצאת עתה ב"תקופת מבחן". עיניהן של מדינות רבות נשואות אליה כדי לראות כיצד היא תצא מן המבחן המאתגר שבתוכו היא נמצאת בתקופת זמן זו. פְּשָׁלֶּה של ישראל ב-7 באוקטובר 2023 כבר נתנו אותות בהתקררות הרבה של יחסיה ההדוקים של ישראל עם אזרבייג'אן, שכנתה של איראן, ועם מדינות אחרות.

כדי שהיא תוכל לשקם את מעמדה כ"נכס אסטרטגי" ישראל חייבת, **ממש חייבת**, כתנאי ראשוני, ולא מספק כשלעצמו, לצאת מן המבחן הצבאי-מדיני שבו היא נתונה קרוב לשנה כשידה על העליונה, ואין עוררין על ניצחונה. ככל שניתן להתרשם, ראש הממשלה נתניהו מבין זאת היטב, והוא תובע שוב ושוב "ניצחון מוחלט". אולם הוא נמצא תחת לחץ מאסיבי של גורמים בכירים ורבי עוצמה במערכת הביטחון ובצה"ל, וכמובן מול ממשל אמריקני שרואה בהפסקת הלחימה יעד מרכזי להשגה בטווח הזמן הקרוב.

אם לא כך יקרה, אם תסכים ישראל להסדר שינציח את המשך שלטונו של החמאס, יתקבע בדעת הקהל בעולם מעמדו של החמאס כצד מנצח בעימות עם ישראל. ממילא תוצג ישראל כמדינה מובסת. לא יעזרו לישראל שום "פלפולים" והתחכמויות שיציגו את ההרס הרב ואת המספר הגדול של הנפגעים ברצועת עזה ואת חיסול רבים מאנשי ההנהגה. אם מנהיג החמאס,

כמשל, יצא מן המחילות שבהן הוא ככל הנראה נמצא לאוויר העולם ויסמן בידיו את תנועת וי המוכרת, יתקבע בדעת הקהל מעמדו כמנצח. ממילא, ידבק בישראל דימוי של מדינה שהובסה במערכה מול ארגון טרור חלש יחסית.

אם יתממש תרחיש כזה ייפגע באורח חמור, אולי אפילו אנוש, מעמדה האסטרטגי של מדינת ישראל. בפועל היא עלולה להידרדר למעין "מדינת חסות" שמנהלת את מערכות חיי היומיום שלה בעצמה, ואולם יחסי החוץ שלה יהיו מוכתבים על ידי גורם חיצוני, וריבונותה תהיה מוטלת בספק. אין, להערכתנו, גורם פוליטי ציוני שירצה שישראל תגיע למעמד כזה. בעיניי זוהי תמונת מצב שבעיני רבים עשויה לסמל את קץ החזון הציוני.

ההנהגה בישראל חייבת לקחת בחשבון שבמהלך המלחמה הסתבר שישראל מתקשה לעמוד בעימות הרב-חזיתי שנכפה עליה בלי עזרת ארצות הברית. זו תמונת מצב שישראל לא ידעה מעולם בעבר. אפילו בימים הקודרים ביותר של מלחמת יום הכיפורים הסתפקה ישראל בבקשה מארצות הברית לשגר אליה "רכבת אווירית" ובה נשק הדרוש למלחמה. היא מעולם לא ביקשה מעורבות אמריקנית פעילה במלחמותיה. זה היה אחד ממקורות העוצמה הגדולים ביותר שלה מול ארצות הברית לאורך שנים רבות. במערכה זו, לצערנו, לא הצליחה ישראל לְשַׁמֵּר נכס זה בידיה.

במלחמה הנוכחית ארצות הברית מגלה מעורבות פעילה הרבה יותר מאי פעם בעבר § הן בהרתעת גורמים באזור מפני הרחבת המלחמה, והן במאמצים אינטנסיביים להגן על מדינת ישראל מפני מתקפות טילים של אויביה. אין ספק שגם בכך יש פגיעה קשה במעמדה של מדינת ישראל כנכס אסטרטגי. ככל הנראה במציאות הנוכחית אין לישראל ברירה אחרת. גם עובדה זו תוצב כאבן ריחיים על צווארה שעה שייבחן מעמדה כ"נכס אסטרטגי" עבור ארצות הברית. בכל מקרה, לכל הצדדים ברור ש"חבל ההצלה" שהעניקה ארצות הברית לישראל במערכה זו לא ניתן לה כ"מתנת חינוך". הדרישה לתמורה, במישורים שונים, בוא תבוא. בפועל היא כבר "באה".

על רקע דברים אלה, חשוב שוב להדגיש: זהו אינטרס לאומי עליון של כל ממשלה בישראל שלאחר הכשלים הקולוסאליים וההשפלה הנוראה שליוו את מתקפת החמאס ב-7 באוקטובר 2023 תצא מדינת ישראל מן העימות הנוכחי במעמד שלא יותיר ספקות כלשהם לגבי ניצחונה.

ה"מונופול" האמריקני על יחסי הברית עם ישראל

מראשית שנות החמישים, ליתר דיוק § עם פרוץ מלחמת קוריאה, קיבעה מדינת ישראל את מעמדה כחלק מן המחנה המערבי. מערך האינטרסים האסטרטגיים שלה וזהות הערכים בינה ובין ארצות הברית (בתוך מסגרת של דמוקרטיה ליברלית) מציבים אותה במחנה המערבי באורח חד-משמעי. בניגוד למדינות אחרות באזור היכולות לתמרן בין המחנה המערבי והמזרחי, כפי שנהגה לעשות מצרים בהנהגת נאצר בהצלחה מרובה, לישראל אין אופציה כזו, וכנראה לא תהיה לה לעולם.

ההסתמכות הכמעט מוחלטת של ישראל על מערכות נשק של ארצות הברית, ושיתוף הפעולה הנרחב בין שתי המדינות במישור הביטחוני, הכלכלי והמדיני, אינו מותיר לישראל מרחב תמרון רחב בזירה המדינית. העובדה שארה"ב יודעת שישראל "נמצאת בכיסה" ואין לה חלופות ליחסים עם ארצות הברית מחלישה במידה רבה את מעמדה במסגרת מאזן הכוחות שלה עם ארצות הברית.

יחד עם זאת, ההכרה הן של ישראל והן של ארצות הברית שאין לישראל תחליף כלשהו לארצות הברית אינה מחייבת אותה ליצור נתק מול מעצמות הנמצאות ביחסי יריבות ועוינות עם ארצות הברית ² רוסיה וסין. לישראל יש אינטרסים חשובים וחיוניים עם שתי המעצמות והיא צריכה לכלכל את צעדיה בזהירות וברגישות המתבקשת מתוך מגמה להדק את יחסיה עם שתי מעצמות אלה, מבלי לסכן את יחסיה עם ארצות הברית.

לכידות חברתית ופוליטית

בשנים האחרונות מדינת ישראל פועלת במציאות של משבר חברתי-פוליטי חסר תקדים. מעבר למחלוקות "מוכרות" שליוו את מדינת ישראל מיום הקמתה בסוגיות שונות ³ דת ומדינה, יחסי דרג מדיני-צבאי, פריפריה ומרכז, קיפוח עדתי ועוד ⁴ נוספו בשנים האחרונות מחלוקות על ערכים, מוסדות ממשל ותהליכי קבלת החלטות שעד כה נחשבו כ"פרות קדושות" הנתונות בקונצנזוס ממלכתי מלא, לפחות בחברה היהודית בישראל.

תופעת הסרבנות הייתה אולי הבולטת ביותר בהקשר זה. עד לתחילת המחאה הציבורית סביב הרפורמה המשפטית הייתה תופעה זו מוגבלת לבודדים בלבד שביקשו להימנע משירות צבאי, בעיקר מטעמי מצפון. אלה שהשתמטו משירות צבאי על בסיס טיעון זה, מצאו את עצמם בשולי המארג החברתי בישראל.

בשנה האחרונה, בעיקר על רקע הרצון של הממשלה לקדם רפורמה משפטית, שלא הייתה מקובלת על חלקים ניכרים בחברה הישראלית, התפתחה תופעה נרחבת של סרבנות שזכתה ל"הלבנה" במונחים כמו "הפסקת התנדבות". מעבר לכך הועמדה החברה הישראלית במחלוקת סביב שאלת זהותו של הריבון במדינת ישראל: הכנסת? בית המשפט העליון?

סוגיות אלה נתפסות בדרך כלל כסוגיות בעלות אופי פנימי, המאפיינות את היחסים החברתיים-פוליטיים כמעט בכל מדינה בעולם. בהקשר הישראלי והיחסים עם ארצות הברית, חשוב להדגיש שהלכידות הפנימית בישראל הינה גורם בעל משמעות אסטרטגית. הממשל האמריקני פועל מזה שנים במערכת הפוליטית בישראל באורח אינטנסיבי במגמה לקדם את האג'נדה הפוליטית שלו. תופעה זו, שזכתה בראשיתה ל"הרמת גבות", מקובלת עתה כעובדה שאין עליה עוררין.

לאורך שנים פעלו ראשי ההנהגה בישראל לרוב מול הממשל האמריקני על בסיס הידיעה שהם נהנים מתמיכה ציבורית רחבה. מודעותו של הממשל האמריקני לתמונת מצב זו אפשרה לממשלות ישראל להגיע להישגים מדיניים גדולים מול הממשל. הנהגה בישראל הפועלת במסגרת

של חברה מקוטבת שאין בה הסכמה על "כללי משחק" בסיסיים משדרת חולשה עצומה מול הממשל האמריקני ומאפשרת לממשל למנף את המחלוקות הפנימיות כדי לכפות על ישראל הכרעות שאינן מקובלות על ממשלת ישראל.

מדינת ישראל צריכה להיות מודעת היטב לעוצמתן של המחלוקות הפנימיות וההשלכות שיש להן על מאזן הכוחות בינה לבין ארצות הברית. ייתכן שראוי לה לשקול ויתורים כלשהם בנושאים פנימיים מעוררי מחלוקת, כמו למשל סוגיית הרפורמה המשפטית, כדי להעצים את ממד הלכידות הפנימית. במקביל, יש לשקול חלוקת הכוח השלטוני עם מפלגות אופוזיציה והקמת ממשלת אחדות רחבה. כל אלה יחייבו מגוון רחב של ויתורים בממד הפוליטי, אך יעצימו קרוב לוודאי את ממד הלכידות של ישראל בזירה הבינלאומית בכלל, ומול הממשל האמריקני בפרט.

חיזוק מוקדי העוצמה במערכת הציבורית האמריקנית

בהנחה שישראל תעמוד בחודשים הקרובים בפני ממשל לעומתי, עליה לעשות מאמץ עילאי לחזק מוקדי כוח פוטנציאליים רבי השפעה שיש למדינת ישראל מול הממשל: הקונגרס; דעת הקהל; תקשורת; המערכת האקדמית; מערכת התרבות והקולנוע, וכמובן ² יהדות ארצות הברית. מרכיבי הכוח שהוזכרו לעיל מטופלים לרוב על ידי גופים שונים, בכללם גופים ממלכתיים וגופי חברה אזרחית, במסגרת מה שקרוי בישראל מזה שנים: "הסברה".

עם כל הכבוד וההערכה לרבים רבים העוסקים במלאכה, הטיפול בסוגיה זו, שהינה בעלת חשיבות עצומה עבור מדינת ישראל, צריך להיעשות בידי גופים ממלכתיים רבי-עוצמה ועתירי תקציב. צריך להבהיר כי מדובר כאן בפעילות שיש להתייחס אליה באמת מידה של "יציאה למלחמה" ³ לא פחות מכך. ניצחון בה יעצים במידה רבה את הסיכויים של מדינת ישראל לזכות בתמיכה של הממשל האמריקני, ירחיב את חופש התמרון של מדינת ישראל, ובעיקר ⁴ של צה"ל, וממילא ⁵ באפשרות להשיג ניצחון מלא במערכה.

לרבים מאיתנו נראה שמדובר ב"מלחמה אבודה"; שהאקדמיה והתקשורת נשלטות באורח מאסיבי על ידי גורמים פרוגרסיביים המגלים בבירור עוינות רבה כלפי ישראל ואהדה לפלסטינים. אנו איננו חושבים כך. ישנם רבים בקהילה האקדמית בארצות הברית שדעתם אינה נוחה, בלשון המעטה, מן ההשתלטות של כסף קטארי על האקדמיה בארצות הברית, ומהנטייה למגמות שמאלניות בקרב התקשורת בארצות הברית. ישראל צריכה לשקול בכובד ראש יצירת מוקדים לדין בסוגיות אלה בקונגרס ובבמות אחרות, על פי כללים דיפלומטיים מקובלים. לא בטוח שזה יוביל לשינוי מגמות, אולם קשה לראות איזה סיכון יש בכך עבור ישראל.

במקביל, ישראל חייבת להעמיק את הידע של אנשי אקדמיה ופרשנים מדיניים בהיסטוריה של היחסים בין ארצות הברית וישראל. לימוד זה יאפשר לפרשנים שאינם מוטים מלכתחילה לעבר עמדה מסוימת להסביר לציבור שלאורך שנים סירבו ממשלות ישראל להיענות לתביעות הממשל האמריקני כאשר ההערכה הייתה שהיענות זו תפגע באינטרסים חיוניים של ישראל. סירוב זה לא פגע ביחסים עם ארצות הברית. במקרים רבים ⁶ אף תרם לשדרוג היחסים.

העצמת הדימוי של ישראל כמגן העולם המערבי, וארצות הברית בכלל זה

מתחילת המלחמה טרח ראש הממשלה להדגיש, בעיקר מול כלי תקשורת זרים, שישראל אינה נלחמת רק עבור עצמה. היא נלחמת למעשה עבור העולם המערבי כולו. בשלב כלשהו, כך משתמע מדברי ראש הממשלה, תעמודנה מדינות המערב בארצותיהן מול איומים זהים לאלה שבפניהם עומדת מדינת ישראל בשנה זו.

אלה שפקפקו במידת המעשיות של האיום האיראני, ונטו להתייחס להצהרות מנהיגיה כדברי רהב "לצורכי פנים", נוכחו עתה לדעת שאיראן מסוגלת לשגר מאות טילים בליסטיים לעבר ישראל. מיעוטים רדיקליים בני דת האסלאם הנמצאים באירופה יכולים בקלות רבה לבצע בתוך אירופה מתקפה דומה לזו שביצע החמאס נגד ישראל. יכולתן של מדינות המערב להתמודד עם תופעה מסוכנת זו מצומצמת במידה רבה לעומת יכולתה של מדינת ישראל.

יתר על כן, ישראל צברה ידע וניסיון בהתמודדות עם שיגור טילים לעברה ועם מלחמה נגד ארגוני טרור בשטח בנוי יותר מכל מדינה אחרת בעולם. כבר עכשיו נשמעות באירופה ובארצות הברית קריאות רמות להצטייד במערכות הגנה נגד טילים נוסח "כיפת ברזל". ישראל צריכה לנקוט שורה של צעדים שיבהירו לכל מדינות המערב שאכן מלחמתה נגד החמאס, החיזבאללה ואיראן משרתת את האינטרסים העליונים שלהן.

בנוסף, ישראל חייבת להטמיע בממשל את ההבנה שמדיניות לא אוהדת של הממשל כלפי ישראל, בייחוד בעיתות מלחמה, פוגעת באמינותה של ארצות הברית בעיני בעלות בריתה בכל רחבי העולם, ובעיקר במזרח התיכון. מדינות אירופה תוהות כבר בגלוי אם הן יכולות לסמוך על תמיכה אמריקנית במקרה של מתקפה רוסית עליהן. במצב דומה נמצאות סעודיה, מדינות המפרץ, ירדן, טאיוואן, יפן ועוד.

קביעת כללי "מותר" ו"אסור" ביחסים שלנו עם הממשל

למערכת יחסי ברית בין מדינות יש כללים ברורים למדי. כללים אלה נשברו לא אחת ביחסים שבין ישראל וארצות הברית. מול ממשל הנשיאה האריס מדינת ישראל חייבת לעמוד בתוקף על מימושם של כללים אלה. נמנה את העיקריים שבהם:

- ארצות הברית רשאית לתבוע מישראל דיווחים מלאים על כיווני החשיבה שלה בסוגיות חוץ וביטחון. עם זאת, היא חייבת להבין שבסוגיות צבאיות מבצעיות לא תוכל ישראל לשתף את ארצות הברית במלוא המידע שברשותה. ארצות הברית חייבת לקחת בחשבון שלא יהיה בידה מידע מוקדם על פעולות צבאיות של ישראל. דרישה אמריקנית מישראל להציג תוכנית תקיפה שלה ברפיח, והשמעת ביקורת פומבית על תוכנית זו על ידי הממשל ² אסור שתחזור על עצמה.
- ישראל מייחסת חשיבות רבה לעמדות הממשל באשר לאופי הפעילות הצבאית הרצויה, מנקודת ראותו של הממשל. יחד עם זאת חייב שיהיה ברור לממשל שבסוגיות

ביטחוניות חיוניות ההחלטה הסופית היא בידי ישראל. אל לה לארצות הברית להתרעם, בוודאי לא בפומבי, אם ישראל כמדינה ריבונית תפעל בניגוד לדעתה. על רקע זה, טוב עשתה ממשלת ישראל שדחתה את תביעתו של מזכיר המדינה בלינקן למפגש אישי עם הרמטכ"ל, הרצי הלוי, במהלך המלחמה. זו הפגנה בוטה של פגיעה בריבונות המדינה, ויש לקוות שלא תחזור על עצמה.

- ישראל חייבת להבהיר לארצות הברית שמערכת היחסים בין שתי המדינות חייבת להתנהל בצורה מכובדת. אחד המאפיינים לכך הוא הימנעות של הממשל מחשיפת מחלוקות בפומבי, הכרוכות לא פעם במגמות של הבכת (shaming) מדינת ישראל ומנהיגיה. תופעה זו, ישראל חייבת להבהיר, מחלישה את יכולתה להתמודד עם אויביה. מחלוקות בין שתי המדינות צריכות להיות נידונות בצורה דיסקרטית, כיאה למדינות בעלות ברית.

- ישראל קובעת שמעורבות אמריקנית בחיים הפנימיים שלה היא תופעה לא רצויה, אך במידה רבה בלתי נמנעת במסגרת היחסים הלא-סימטריים בין המדינות. היא מצפה מן הממשל לרסן את פעילותו בכיוון זה, ובוודאי ² להימנע ממתן פומבי לעמדות בנוגע למחלוקות פנימיות, והעברת מסר של דה-לגיטימציה להנהגה שנבחרה במסגרת דמוקרטית.

- במקרה של עימותים צבאיים, ישראל מצפה מן הממשל שיבין את האילוצים שבמסגרתם היא פועלת, ובעיקר השימוש שעושה האויב באוכלוסייה האזרחית כמגן אנושי. ישראל נמנעת מאזכור פומבי של פעילות הצבא האמריקני באזורי קרבות (מוסול, א-רקא) כדי שלא להביך את הממשל האמריקני. היא מצפה שגם הממשל יימנע מהלבנת פניה בזירה הבינלאומית על רקע מספר גבוה של נפגעים באוכלוסייה האזרחית בישויות אויב. בוודאי היא מצפה ממנו לפעול בנחרצות על מנת לסכל מאמצים להעמיד את מנהיגי ישראל לדין במסגרת טריבונלים בינלאומיים.

- ישראל לא תוכל לקבל מצב שבו אמינותה ואמינותם של ארגוני הטרור נמצאת על סף אחיד בעיני הממשל האמריקני. לא ייתכן שהממשל יקבל דיווחים של מרכז הבריאות של עזה באשר למספרי נפגעים כדיווחים אובייקטיביים ועל בסיסם יגנה את ישראל.

- ישראל לא תסכים לכך שבעימות שלה עם ארגוני טרור יודיע הממשל על ריסון אספקת נשק לישראל בעת מלחמה כדרך של ענישה. ודאי שאין הוא יכול לעשות זאת בפומבי. זו אינה דרך פעולה שהולמת יחסים בין בעלות ברית.

באמת ביידן? האם באמת "יש למפגינים הפרו-פלסטינים קייס"?

10.11.2024 | וינברג מ' דוד written by

מה שביידן ניסה לעשות היה ללכת על חבל דק: לאותת גם לתומכי ישראל וגם לאלה המתנגדים לה באופן רצחני שהדמוקרטים מזדהים עם עמדותיהם. זה לא עובד. על ביידן והאריס לדחות את תומכי החמאס בארה"ב, ולא "להכיל".

אותה הגברת בשינוי האדרת?

10.11.2024 | זכי שלום written by

בנאומה בוועידת המפלגה הדמוקרטית מנסה קמלה האריס לאמץ דימוי חדש עבורה.